

УДК 37.04 378:159,944.005.33
DOI 10.31494/2412-9208-2023-1-1-104-114

IMPLEMENTATION OF THE TECHNOLOGICAL ASPECT OF SOCIAL SUPPORT FOR THOSE SEEKING TEMPORARY PROTECTION FROM THE WAR IN UKRAINE: THE EXPERIENCE OF GERMANY

РЕАЛІЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЧНОГО АСПЕКТУ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ШУКАЧІВ ТИМЧАСОВОГО ЗАХИСТУ ВІД ВІЙНИ В УКРАЇНІ: ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ

Kateryna PETROVSKA,
Candidate of Pedagogical
Sciences, Associate Professor

petrovska.zp.network@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-4857-0793>

*Berdiansk State Pedagogical
University,
✉ 4, Schmidt st., Berdiansk,
Zaporizhzhia region, 71100, Ukraine*

Катерина ПЕТРОВСЬКА,
кандидат педагогічних наук,
доцент

*Бердянський державний
педагогічний університет,
✉ вул. Шмідта, 4, м. Бердянськ,
Запорізька обл., 71100, Україна*

Original manuscript received: March 20, 2023

Revised manuscript accepted: April 08, 2023

ABSTRACT

The article analyzes the experience of Germany regarding the implementation of the technological aspect of social support for those seeking temporary protection from the war in Ukraine. It was found that the current military and political situation in the world leads to an increase in the number of migrants and refugees, the expansion of categories of the population that need the provision of social services, which makes it necessary to expand the list of their types, improve the quality of the provision of such services and ensure targeting. Analysis of statistical data showed that Germany is in second place in terms of the number of Ukrainian refugees who have found temporary shelter in this country. It was found that Germany's practice of implementing the technological aspect of social work with those seeking temporary protection from the war in Ukraine needs to be reformed. One of the components of such a reform is the improvement of the system of providing social services. The search for additional resources for social services, in particular from the non-state sector of the economy, becomes important. The results of a study of the level of satisfaction of the requests of refugees from Ukraine with the existing system of social support for temporary protection seekers in Germany are presented. As a result of the study, some problematic issues in the process of implementing social policy regarding asylum seekers that complicate this process were clarified (bureaucratic obstacles, difficulties of integration, emphasis on the great role of language policy in the integration of migrants into the life of the country, mandatory law courses, history and culture of Germany), and in need of improvement (multidisciplinary and coordinated actions between different social institutions, institutions and civil society organizations; identifying the needs of individuals, groups and families; developing an information booklet for new arrivals, which would indicate a clear algorithm for their actions; availability of a sufficient number of aid subjects; unification and reduction of the number of filling out various questionnaires, forms; digitalization of the document flow process; Organization of psychological support).

Key words: *social support, refugees, migrants, temporary protection seekers, migration, social work.*

Вступ. У лютому минулого року Росія розпочала повномасштабне військове вторгнення на територію суверенної України, атакувавши одночасно з півночі, сходу та півдня. Через це мільйони українців, рятуючи свої родини від бойових дій або від окупації, були змушені покинути свої домівки. За даними організації ООН у справах біженців, станом на січень 2023 року понад 7,9 мільйонів громадян України досі вимушено залишаються за її межами, в Європі, з яких 4,8 млн. отримали статус тимчасового захисту. Також, за підрахунками близько 5,9 мільйона є внутрішньо переміщеними особами в Україні. 14 мільйонів постраждали від війни, що становить більше третини загального довоєнного населення України (41 мільйон громадян). Таким чином, повномасштабне вторгнення в Україну російської армії спричинило хвилю біженців, яку можна охарактеризувати як найбільшу з часів Другої світової війни.

У перші дні війни органи Європейського союзу (ЄС) майже миттєво відреагували на виклики, що пов'язані з напливом біженців з України. 27 лютого Рада з питань правосуддя і внутрішніх справ запровадила механізм тимчасового захисту для біженців, а згодом 4 березня він був активований Європейською Радою. Це надало біженцям з України право соціальної допомоги: проживання та працевлаштування, доступ до соціального житла, медичну та соціальну страхування, фінансову допомогу, соціальні послуги.

8 березня Єврокомісія ухвалила документ «Cohesion's Action for Refugees in Europe акт» (CARE), який уповноважив країн-членів надавати допомогу громадянам, які виїхали з України з початком війни. 28 квітня Єврокомісія виділила 3,5 млрд. євро авансу країнам-членам на допомогу саме українським біженцям. Додаткові обсяги фінансування надійшли від європейських інститутів та МФО [4].

Дані останніх зрізів окресленої ситуації у ЄС свідчать про те, що майже 30% українських біженців уже професійно інтегрувалися до країн Євросоюзу, а 20% продовжують працювати на українських роботодавців. Загалом, на кінець минулого року біженці з України збільшили існуючу робочу силу в країнах ЄС на 0,5% [4].

Напередодні зими, атакуючи критичну інфраструктуру, країна агресор намагалася створити в Україні гуманітарну кризу, що спричинило нову хвилю міграції. Країни ЄС готові до такого розвитку подій, зокрема Єврокомісія продовжила тимчасовий захист для українських біженців до березня 2024 року.

Ситуацію з напливом біженців контролює міграційне законодавство, на яке щорічно впливає економічний й політичний стан світової спільноти. Ураховуючи масштабність міграційних потоків, виникає чимало проблемних питань, пов'язаних з адаптацією біженців в ЄС, унаслідок чого її державам необхідне переосмислення засад міграційного законодавства та пошуку інноваційних підходів до надання соціальних послуг у системі соціальної політики [5:6:7].

На рис.1 зображено, у яких країнах найбільше українських біженців (за даними UNHCR Statista.com, станом на 8 листопада 2022 року).

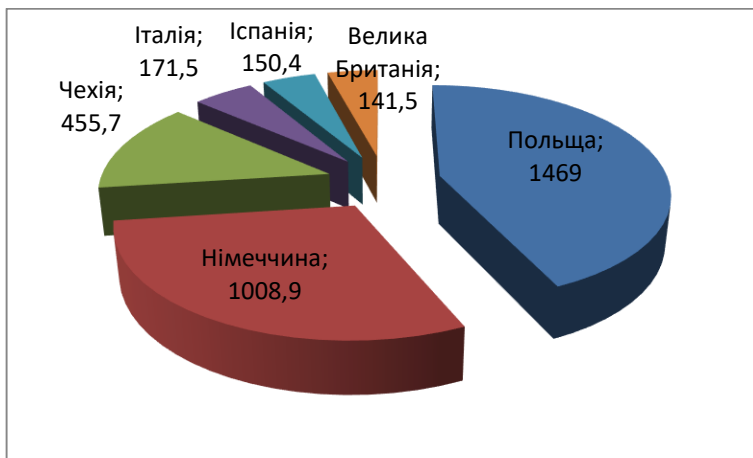

Рис. 1. Статистичні дані щодо кількості українських біженців у країнах Європи

Як видно з рисунку, найбільше біженців з України прийняла Польща – там зареєстровано майже 1,5 млн. людей. Німеччина знаходиться на другому місці за кількістю українських біженців, що знайшли тимчасовий прихисток саме в цій країні. Так, за офіційними даними, трохи більше мільйона українських біженців прийняла Німеччина із початку війни. Найбільша їх кількість була зареєстрована у березні (431 тис.) та квітні (198 тис.) [2].

Слід зазначити, що Німеччина протягом останніх років повністю оновила своє міграційне законодавство. Було враховано три основні тенденції: питання безпеки, економічної вигоди та скорочення підтримки. Також, як повідомила представниця УВКБ ООН у Німеччині Катаріна Лумпп, «внесок Німеччини у розмірі понад 500 мільйонів доларів на підтримку біженців є другим після внеску Сполучених Штатів» [4].

Однак, незважаючи на такі значні досягнення, практика реалізації Німеччиною технологічного аспекту соціальної роботи з шукачами тимчасового захисту від війни в Україні потребує реформування. Одним зі складників реформи є вдосконалення наявної системи надання соціальних послуг. Сучасна військово-політична ситуація у світі призводить до збільшення кількості мігрантів та біженців, розширення категорій населення, які потребують надання соціальних послуг, що робить необхідним розширення переліку їх видів, поліпшення якості та забезпечення адресності. Важливого значення набуває пошук додаткових ресурсів (матеріальних та людських) для соціального обслуговування, зокрема з недержавного сектору економіки.

Німеччина традиційно цікавить дослідників у контексті міграційної політики та проблематики адаптації мігрантів, біженців і шукачів тимчасового захисту, проте власне міграція українців до Німеччини досліджується епізодично.

Певні аспекти цього явища висвітлено в працях як закордонних, так і вітчизняних науковців. Зокрема, І. Гудзеляк окреслює окремі тенденції та географію міграційних процесів між Україною та Німеччиною; О. Мульська та І. Бороняк оцінюють імовірні варіанти подальшого розвитку українсько-німецької міграційної системи. Крім того, опубліковано результати соціологічних досліджень А. Амеліної про стратегії підтримки українськими мігрантами своїх близьких в Україні, та О. Ровенчак, де виявлено соціокультурні аспекти сучасної міграції українських фахівців.

Дослідницьку цінність також мають наукові розвідки Р. Гончаренка, Л. Карачурина, Г. Колева, в яких робиться аналіз проблем, пов'язаних із соціально-економічними та моральними аспектами міграції в Німеччині.

Проблематикою розвитку соціальних послуг у Німеччині займалися А. Андрющенко, Г. Григораш, Т. Григораш, Л. Димитрова, Г. Коваль, І. Мигович, Н. Неділько, В. Олійник, І. Субачов, Є. Тейзе, С. Харченко, Г. Щербата та ін. Результати дослідження особливостей розвитку та становлення соціально-педагогічної освіти в Німеччині висвітлюються у працях Н. Абашкіної, Л. Волик, Ю. Василькової та ін. Особливості законодавчого регулювання професійної підготовки соціальних працівників до роботи з мігрантами досліджувала А. Попова. Згадані публікації дозволяють сформулювати уявлення про окремі аспекти означеної проблеми, проте не дають можливості оцінити реальні масштаби міграції до Німеччини, соціально-демографічні та професійні характеристики сучасних українських мігрантів та біженців.

Результати бібліографічного аналізу дають підстави стверджувати, що, незважаючи на велику кількість літератури з означеної проблематики, бракує наукових праць, присвячених дослідженню досвіду Німеччини щодо соціальної підтримки біженців та шукачів тимчасового захисту від війни в Україні.

Метою нашої статті є окреслити практичний досвід Німеччини щодо реалізації технологічного аспекту соціальної підтримки шукачів тимчасового захисту від війни в Україні.

Методи дослідження. Для досягнення означеної мети нами було використано комплекс методів: загальнонаукові (аналіз, синтез, систематизація, порівняння, узагальнення для вивчення праць сучасних вітчизняних та закордонних науковців у галузі дослідження особливостей міграційних процесів та досвіду соціальної роботи з мігрантами та біженцями в країнах Європи).

Результати та дискусії. Сучасну соціальну політику Німеччини спрямовано на забезпечення достатнього рівня соціального захисту та підтримки різноманітних соціальних груп, які перебувають у складних життєвих обставинах (СЖО). У межах її реалізації надаються певні

соціальні послуги та здійснюються заходи, спрямовані на соціальні групи, сім'ю чи особу, які перебувають у СЖО і потребують допомоги для поліпшення або відновлення їхньої життєдіяльності та повернення до нормального життя, збереження здоров'я [10].

Аналіз нормативно-правової бази надання соціальних послуг у Німеччині показав, що вона побудована на основі гарантування кожному громадянину отримання базових потреби (харчування та житло). Це завдання виконує низка субсидій, об'єднаних загальною назвою *sozialhilfe* («соціальна допомога»).

Нормативну основу соціального забезпечення Німеччини складають «Федеральний закон про соціальну допомогу», «Акт про благополуччя дітей та молоді» й «Закон про осіб з обмеженими можливостями» [15].

Основним законом щодо соціальних послуг є «Федеральний закон Німеччини про соціальне страхування» від 23.03.1994 р., в якому дається визначення основних понять у межах надання соціальних послуг. Так, у ньому визначено, що соціальна допомога – це гарантований державою прожитковий мінімум, що виплачується міськими комунами громадянам, які опинилися у важкій матеріальній ситуації (§2 Abs.1 BSHG) [2]. Однак, слід зазначити, що соціальна допомога в Німеччині призначається у крайніх випадках, тобто лише тоді, коли самостійно допомоги собі і своїй родині людина не може, незважаючи на ті зусилля та спроби, що нею докладалися. Відповідно до закону завдання соціальної допомоги – «забезпечити людям гідне життя і в той же час допомогти людині знову самостійно встати на ноги і жити, не вдаючись до підтримки держав» (§1 Abs.2 BSHG) [2].

Також визначальним є той факт, що право на отримання соціальної допомоги має людина, яка опинилася у СЖО, постійно та легально проживає в Німеччині (громадяни Німеччини, іноземці, мігранти, визнані біженці) (§11 Abs.1 S.1 BSHG) [2]. Тобто, не лише громадяни Німеччини можуть отримувати соціальну допомогу – головне, щоб вони проживали легально. Це може бути статус тимчасового захисту (*aufenthaltstitel*), статус біженця (*fiktionsbescheinigung*) або посвідка на постійне проживання.

Далі розглянемо соціальні послуги для біженців та мігрантів, які надаються в Німеччині. Статус біженця або мігранта надається органом влади Німеччини згідно зі спеціальним актом. Відповідну заяву щодо отримання статусу можна подати як при перетині кордону, так і на території Німеччини. Міграційні служби (*Ausländerbehörde*) розглядають її упродовж декількох місяців [2]. Однак заяви біженців із України можуть розглядатися і менший строк, до 2-х тижнів.

Відзначимо, що до отримання відповідного статусу мігрант має право на надання йому соціального житла та підтримки. У перший час претендент на надання відповідного статусу зобов'язується жити в міграційному таборі. Згодом його розподіляють у будь-який із регіонів Федеративної республіки Німеччини (ФРН). Там людина має право на отримання іншого, більш комфортного житла.

Чим довше триває війна на території України, то більшає біженців з України в Німеччині, і тим гострішими стають проблеми, пов'язані з їхнім прийомом і розміщенням. За даними німецько-української благодійної асоціації Ukrainian Future, українців ще приймають у 6 федеральних землях Німеччини (Баварія (Ергольдінг); Баден-Вюртемберг (Зіндельфінген); Гессен (Гіссен); Саксонія (Меране); Тюрингія (Зуль); Саар (Лебах)) [11]. У цих містах українців селять у таборах для біженців.

За даними МВС ФРН, 1 045 854 українців було внесено до німецького реєстру іноземців до кінця 2 січня 2023 року. Приблизно 80% із них – жінки, близько третини – діти і підлітки [2]. Саме тому компетентні органи, враховуючи ситуацію з великим напливом біженців із України, йдуть їм на поступки в питаннях обов'язкового поселення в міграційному таборі та дозволяють шукати різноманітні альтернативи поселення (друзі, родичі, громадяни ФРН та ін.).

Біженці та мігранти можуть також скористатися переліком соціальних виплат. Якими саме, залежить від посвідки на тимчасове проживання. У цьому випадку для біженців з України також діють особливі спрощення та пільги. Цей процес керується короткостроковим практичним застосуванням Директиви 2001/55/ЄС, також відомої як Директива про масовий приплив [15]. Вона дозволяє скоординувати прийняття великої кількості біженців по всьому ЄС, що виходить за рамки індивідуальної процедури отримання статусу біженця та Дублінської системи.

З огляду на військово-політичну ситуацію в Україні 3 березня 2022 року країни-члени ЄС уперше прийняли рішення активувати Директиву 2001/55/ЄС. Вона діє з 4 березня 2022 року і впроваджується в Німеччині відповідно до §24 «Закону про перебування, трудову діяльність та інтеграцію іноземних громадян у ФРН (AufenthG)». Згідно із ним кожному біженцю, який отримує тимчасовий соціальний захист відповідно до Директиви 2001/55/ЄС, надається дозвіл на тимчасове проживання. Посвідка на тимчасове проживання дійсна впродовж 1 року і може бути продовжена на термін до 3х років.

Громадяни України, які мають дозвіл на тимчасове проживання у ФРН, отримують соціальну допомогу для покриття витрат на засоби для існування відповідно до закону про пільги для шукачів притулку. Відповідальність за надання цієї соціальної допомоги несе управління соціального захисту Німеччини.

Слід також зазначити, що з 1 червня 2022 року набули чинності зміни до законодавства Німеччини відносно біженців та шукачів притулку. Так, біженці з України, які потребують допомоги, мають пройти перереєстрацію з AsylbLG на SGB II або SGB XII через нову норму в «Законі про додаткову плату та одноразову виплату». Таким чином, українські біженці отримують такі ж права, що й визнані бенефіціари захисту в рамках процедури надання притулку. Обов'язковою умовою для отримання пільг згідно з SGB II або SGB XII є заявка на отримання посвідки на проживання для тимчасового захисту, а також занесення до

Центрального реєстру іноземців та відповідність іншим вимогам щодо основних переваг безпеки згідно з SGB II або SGB XII [15]. У майбутньому цим особам також можна буде розраховувати на пільги відповідно до «Федерального закону про допомогу у навчанні (BAföG)».

Також біженці, які отримали дозвіл на тимчасове проживання відповідно до §24 вищезазначеного Закону, мають право працювати в Німеччині. Однак, така діяльність потребує затвердження відомством у справах іноземців. Крім того, особи, які підпадають під дію цього Закону, можуть скористатися консультаційними та посередницькими послугами агенцій з працевлаштування відповідно до «Закону про право на працю (Соціального кодексу (SGB III))».

Окрім зазначеної вище соціальної допомоги, з боку державних органів у Німеччині функціонує багато благодійних організацій, фондів, волонтерських ініціатив, які допомагають Україні та біженцям, у тому числі й з України: «Ukrainischer Hilfsstab» – об'єднання української громади на півночі Німеччини, яка діє у сфері інформаційної роботи, гуманітарної допомоги, збору коштів та речей, організація демонстрацій, прийому біженців та медичної допомоги; «Пласт» – Українська скаутська організація в Німеччині, що допомагає **біженцям** з України; «Asyl in der Kirche» – Berlin, «Grandhotel Cosmopolis – Augsburg» – волонтерська ініціатива, що поедує готель, притулок для біженців та мистецькі майстерні тощо.

Таблиця 1

Неурядові організації, що здійснюють соціальну підтримку біженців та шукачів тимчасового захисту

Назва організації	Зміст допомоги
Офіс Ukrainehilfe Zittau	Інформаційний офіс та допомога після прибуття <ul style="list-style-type: none"> – допомога з пошуком житла; – допомога з проблемами при реєстрації; – консультування з різних питань.
Vbff Vereinbarkeit von beruf und familien fordern in ostsachsen e.V.	Консультаційний центр для мігрантів <ul style="list-style-type: none"> – допомога при заповненні реєстраційних документів; – консультування при укладанні договорів; – супровід в державні служби, органи влади, до лікарів, а також при пошуку роботи; – допомога в підготовці документів для проходження співбесіди на роботу; – допомога з одягом.
ELIM-Спільнота Общинний центр Лютерхаус	<ul style="list-style-type: none"> – підтримка в повсякденних питаннях; – допомога при заповненні реєстраційних документів; – послуги перекладача; – душпастирська опіка та підтримка в екстрених ситуаціях; – дитячий центр розваг; – тимчасовий прилисток, харчування та допомога з одягом.
Hillersche Villa	<ul style="list-style-type: none"> – дитячий ігровий куточок; – підтримка україно-німецьких зв'язків; – відкриті зустрічі для біженців; – організація дозвілля.
Церковний громадський центр	
Школа Хартая	
Café Solidarité	

Особливим є формування мережі закладів соціальної допомоги та підтримки біженцям і шукачам тимчасового захисту на кожній із земель

Федеративної Республіки Німеччини. Так, наприклад, у Саксонії, яка розташована в східній частині країни, здійснюють соціальний захист та підтримку низка неурядових організацій [11]. Короткий опис змісту їхньої діяльності представлено в таблиці 1.

З метою дослідження рівня задоволеності запитів біженців з України чинною системою соціальної підтримки шукачів тимчасового захисту в Німеччині ми провели міні-інтерв'ювання бенефіціарів, що вже рік знаходяться на території землі Саксонія, у місті Циттао. В експерименті взяло участь 50 родин біженців з України. У результаті дослідження ми з'ясували деякі проблемні питання щодо реалізації соціальної політики відносно шукачів притулку, які потребують удосконалення. Так, на думку респондентів, процес реалізації технології соціальної підтримки біженців та шукачів тимчасового захисту потребує: 1) мультидисциплінарності та узгодженості дій між різними соціальними установами, закладами та організаціями громадянського суспільства; 2) визначення потреб осіб, груп та родин для подальшої координації дій щодо допомоги їм; 3) розробки інформаційного буклету для новоприбулих, де б було позначено чіткий алгоритм їхніх дій; 4) наявності в достатній кількості суб'єктів допомоги (перекладачі, волонтери, опікуни); 5) уніфікації та зменшення кількості заповнення різноманітних анкет, форм (які по суті дублюють одна одну); 6) цифровізації процесу документообігу; 7) організації психологічної підтримки.

Таким чином, дослідивши міграційну політику та досвід Німеччини щодо соціальної підтримки біженців та шукачів тимчасового захисту, зауважимо, що в ній сформувалося певне сприятливе середовище. Окреслена ситуація обумовлюється низкою чинників: високим рівнем економічного розвитку Німеччини, широкими можливостями працевлаштування, гідною оплатою праці, можливістю отримати освіту тощо. Однак, реалізація технологічного аспекту соціальної підтримки шукачів тимчасового захисту від війни в Україні наразі залишатиметься складною через бюрократичні перепони, труднощі інтеграції, акцент на велику роль мовної політики при інтеграції мігрантів у життя країни, обов'язковості курсів з права, історії та культури Німеччини тощо.

Висновки. Отже, результати дослідження показують, що міграційна політика Німеччини постійно знаходиться в стані оновлення та реформування, спрямована на регулювання міграційних потоків, які збільшилися в рази за останній рік через військово-політичну ситуацію в світі загалом та війною на території України. Через контроль за надмірним навантаженням на соціально-економічну сферу країни внаслідок збільшення міграційних потоків уряд Німеччини постійно здійснює контроль та часто змінює правила в'їзду в країну й отримання відповідних дозволів на перебування.

Аналіз соціальної політики, нормативно-правової бази соціальних послуг та досвіду Німеччини щодо соціальної підтримки біженців та шукачів тимчасового захисту від війни в Україні показав, що завдяки

високому рівню економічного розвитку цієї країни, широким можливостям працевлаштування, високій оплаті праці, можливості отримати освіту в ній сформувалося певне сприятливе середовище, яке є визначальним у виборі країни, де шукають прихисток біженці та шукачі тимчасового захисту. Однак, вони повинні бути готовими долати певні складнощі: бюрократичні перепони, труднощі інтеграції, акцент на велику роль мовної політики при інтеграції мігрантів у життя країни, обов'язковість курсів з права, історії та культури Німеччини та ін.

Література

1. Bevölkerung: Migration und Integration / Statistisches Bundesamt. URL : <https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Bevoelkerung/Migration-Integration/inhalt.html> (дата звернення: 13.03.2023).
2. Handbook Germany: Німеччина від А до Я. URL : <https://handbookgermany.de/uk> (дата звернення: 13.03.2023).
3. Povidaichyk, O., Pedorenko, V., Popova, A., Turgenieva, A., Rybinska, Y., & Demchenko, I. Research Paradigm as a Value Guideline for Professional Training of Future Social Workers. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, (2021), 13 (3), P. 530–547.
4. Богдан Т. Як повернути українських біженців додому після війни. *Економічна правда*. URL : <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/12/28/695503/> (дата звернення: 12.03.2023).
5. Карачурина Л. Імміграційна політика Німеччини: вдалий – невдалий досвід. URL : <http://demoscope.weekly/2008/0351analst02/php> (дата звернення: 25.02.2023).
6. Карачурина Л. Німеччина: як керувати мігрантами. *Сучасна Європа*. 2009. № 2. С. 18–33.
7. Малиновська О. Міграційна політика в Україні: формування, зміст, відповідність сучасним вимогам. URL : http://www.ier.com.ua/files//publications/Policy_Briefing_Series/PB_01_migration_2013_ukr.pdf (дата звернення: 11.03.2023).
8. Мульська О. П., Боронык І. Є. Прогностична модель формування українсько-німецької міграційної системи. *Економіка і прогнозування*. 2019. № 2. С. 120–125.
9. Палагнюк Ю. В. Державна політика зайнятості молоді в країнах-членах ЄС: досвід для України. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування: електр. наук. фах. вид. Херсонського національного технічного університету* / голов. ред. проф. Лопушинський І. П. 2017. № 1. URL : http://el-zbirnu.at.ua/2017_1/18.pdf (дата звернення: 10.03.2023).
10. Попова А. С. Особливості законодавчого регулювання професійної підготовки соціальних працівників до роботи з мігрантами у Швеції як соціально-педагогічна проблема. *Науково-педагогічний журнал «Обрії»*. № 1 (44). Івано-Франківськ : ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника», 2017. С. 25-39.
11. Саксонія. Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/Саксонія> (дата звернення: 13.03.2023).
12. Соціальна робота: аналіз зарубіжного досвіду. Підручник / Упорядники : О. Бартош-Пічкач, Н. Горішна, Г. Лещук, В. Поліщук, О. Пришляк та ін. / за ред. Ничкало Н. Г. Тернопіль : ВАТ «ТВПК «Збруч»», 2010. 426 с.
13. Україна 2020: демографічний та міграційний виміри безпеки. URL : http://uipp.org.ua/uploads/news_message/at_file_uk/0070/43.pdf (дата звернення: 13.03.2023).

14. Українська міграція в умовах глобальних і національних викликів XXI століття : наук. видання / наук. ред. У. Я. Садова. Львів, 2019. 110 с.

15. Федеральний закон Німеччини про соціальне страхування від 23 березня 1994 року. URL : www.gesetzesweb.de/BSHG.html (дата звернення: 05.03.2023).

16. Шапошников О. К. Досвід правового регулювання надання соціальних послуг у зарубіжних країнах. *Право і суспільство*. № 6-1 частина 2, 2014. С. 244-249.

References

1. Bevölkerung: Migration und Integration / Statistisches Bundesamt. URL : <https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft/Umwelt/Bevoelkerung/Migration-Integration/inhalt.html> [in German].

2. Handbook Germany: Nimechchyna vid A do Ya. URL : <https://handbookgermany.de/uk> [in German].

3. Povidaichyk, O., Pedorenko, V., Popova, A., Turgenieva, A., Rybinska, Y., & Demchenko, I. (2021). *Research Paradigm as a Value Guideline for Professional Training of Future Social Workers*. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 13 (3), 530–547. [in English].

4. Bohdan, T. (2022) *Yak povernuty ukrainskykh bizhentsiv domomu pislia viiny* [How to return Ukrainian refugees home after the war]. *Ekonomichna Pravda – Economic truth*. URL : <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/12/28/ 695503/> [in Ukrainian].

5. Karachuryna, L. (2008) *Immihratsiina polityka Nimechchyny: vdalyi – nevdalyi dosvid* [Germany's immigration policy: successful and unsuccessful experiences]. URL : <http://demoscope.io/weekly/2008/0351analst02/php> [in Ukrainian].

6. Karachuryna, L. (2009). *Nimechchyna: yak keruvaty mihrantamy* [Germany: how to manage migrants]. *Suchasna Yevropa – Modern Europe*, 2, 18–33. [in Ukrainian].

7. Malynovska, O. (2013) *Mihratsiina polityka v Ukraini: formuvannya, zmist, vidpovidnist suchasnym vymoham* [Migration policy in Ukraine: formation, content, compliance with modern requirements]. URL : http://www.ier.com.ua/files/publications/Policy_Briefing_Series/PB_01_migration_2013_ukr.pdf [in Ukrainian].

8. Mulska, O. P., Boroniak, I. Y. (2019). *Prohnostychna model formuvannya ukraino-nimetskoj mihratsiinoj systemy* [Prognostic model of the formation of the Ukrainian-German migration system]. *Ekonomika i prohnozuvannya – Economics and forecasting*, 2, 120–125. [in Ukrainian].

9. Palahniuk, Yu. V. (2017). *Derzhavna polityka zainiatosti molodi v krainakh-chlenakh YeS: dosvid dlia Ukrainy* *Teoriia ta praktyka derzhavnogo upravlinnia i mistsevoho samovriaduvannya*: elektr. nauk. fakh. vyd. Khersonskoho natsionalno tekhnichnoho universytetu / holov. red. prof. Lopushynskiy I.P. [State youth employment policy in EU member states: experience for Ukraine. Theory and practice of state administration and local self-government: electr. of science profession. kind. Kherson National Technical University], 1. URL : http://el-zbirndu.at.ua/2017_1/18.pdf [in Ukrainian].

10. Popova, A. S. (2017). *Osoblyvosti zakonodavchoho rehuliuвання profesiinoi pidhotovky sotsialnykh pratsivnykiv do roboty z mihrantamy u Shvetsii yak sotsialno-pedahohichna problema* [Peculiarities of legislative regulation of professional training of social workers to work with migrants in Sweden as a socio-pedagogical problem]. *Naukovo-pedahohichniy zhurnal «Obrii» – Scientific and pedagogical magazine «Obrii»*, 1 (44). Ivano-Frankivsk : DVNZ «Prykarpatskyi natsionalnyi universytet imeni V. Stefanyaka», 25-39 [in Ukrainian].

11. *Саксонія – Wikiwand* [Saxony – Wikiwand]. URL : <https://www.wikiwand.com/uk/Вільна держава Саксонія> [in Ukrainian].

12. Nychkalo, N. H. (ed.) (2010). *Sotsialna robota: analiz zarubizhnoho dosvidu* [Social work: analysis of foreign experience] : pidruchnyk. Ternopil : VAT «TVPK «Zbruch» [in Ukrainian].

13. *Ukraine 2020: demografichni ta mihratsiyni vymiry bezpeky* [Ukraine 2020: demographic and migration dimensions of security]. URL: http://uipp.org.ua/uploads/news_message/at_file uk/0070/43.pdf [in Ukrainian].

14. Sadova, U. Ya. (ed.) (2019). *Ukrainska mihratsiia v umovakh hlobalnykh i natsionalnykh vyklykiv XXI stolittia* [Ukrainian migration in the context of global and national challenges of the 21st century] : nauk. vydannia. Lviv [in Ukrainian].

15. *Federalnyi zakon Nimechchyny pro sotsialne strakhuvannia* (23.04.1994). [German Federal Law on Social Insurance of March 23, 1994] URL: www.gesetzesweb.de/BSHG.html [in Germany].

16. Shaposhnykov, O. K. (2014). *Dosvid pravovoho rehuliuвання nadannia sotsialnykh posluh u zarubizhnykh krainakh* [Experience of legal regulation of the provision of social services in foreign countries]. *Pravo i suspilstvo – Law and society*, 6-1, chastyna 2, 244-249 [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

У статті проаналізовано досвід Німеччини щодо реалізації технологічного аспекту соціальної підтримки шукачів тимчасового захисту від війни в Україні. З'ясовано, що сучасна військово-політична ситуація у світі призводить до збільшення кількості мігрантів та біженців, розширення категорій населення, які потребують надання соціальних послуг, що робить необхідним розширення переліку їх видів, поліпшення якості та забезпечення адресності. Аналіз статистичних даних показав, що Німеччина знаходиться на другому місці за кількістю українських біженців, що знайшли тимчасовий притулок саме в цій країні. З'ясовано, що практика реалізації Німеччиною технологічного аспекту соціальної роботи з шукачами тимчасового захисту від війни в Україні потребує реформування. Однією зі складових такої реформи є вдосконалення системи надання соціальних послуг. Важливого значення набуває пошук додаткових ресурсів для соціального обслуговування, зокрема з недержавного сектору економіки. Подано результати дослідження рівня задоволеності запитів біженців з України чинною системою соціальної підтримки шукачів тимчасового захисту в Німеччині. У результаті дослідження було з'ясовано деякі проблемні питання щодо реалізації соціальної політики відносно шукачів притулку, що ускладнюють цей процес (бюрократичні перепони, труднощі інтеграції, акцент на велику роль мовної політики при інтеграції мігрантів у життя країни, обов'язковість курсів з права, історії та культури Німеччини), та які потребують вдосконалення (мультидисциплінарності та узгодженості дій між різними соціальними установами, закладами та організаціями громадянського суспільства; визначення потреб осіб, груп та родин; розробки інформаційного буклету для новоприбулих, де б було позначено чіткий алгоритм їхніх дій; наявності в достатній кількості суб'єктів допомоги; уніфікації та зменшення кількості заповнення різноманітних анкет, форм; цифровізації процесу документообігу; організації психологічної підтримки).

Ключові слова: соціальна підтримка, біженці, мігранти, шукачі тимчасового захисту, міграція, соціальна робота.